

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4 (2)

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehnonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA “AKT XIZMATLARI” TUSHUNCHASI VA ULARNING EKSPORT SALOHİYATI.....	14
Shermatov Sherzod Xotamovich	
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	20
Amonov Mirzohid Tuymuratovich, Xodjayev Anvar Rasulovich	
TIJORAT BANKLARINING BYUDJET MABLAG’LARI HISOBIGA MOLIYALASHTIRILADIGAN LOYIHALARDAGI ISHTIROKINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI	26
Maxmudov Rahimjon Hamid o’g’li	
KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO’NALISHLARI.....	33
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHDA XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI VA UNI O’ZBEKISTON SHAROITIDA QO’LLASH IMKONIYATLARI	38
Ne’matova Mavsuma, Xolmamatov Diyorbek	
ВЛИЯНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	43
Буранова Лола Вахобовна	
ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМА КАК ФАКТОР ИНКЛЮЗИВНОГО И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ ТРАНСФОРМАЦИИ	54
Эшмуротов Дониёр Ихтиёр угли	
ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYALARI ASOSIDA XIZMATLAR RAQOBATBARDOSHLIGINING USLUBIY JIHATLARI	60
Ostonaqulova Gulsaraxon Matyoqub qizi, Fayzullayeva Zamira Alijonovna	
XIZMAT KO’RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	64
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna	
QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG’OR XORIJIY TAJRIBALARI	73
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o’g’li	
INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI.....	73
Abdullo Sohobov	
O’ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI JADALLASHUVI VA UNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	84
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI (MHXS) ASOSIDA BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	91
Xamidov Javoxir Shavkat o’g’li	
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	95
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
O’ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHNING MAKROIQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH (GDP, BANDLIK VA INVESTITSİYALAR KESIMIDA)	106
Hayitov Jamshid Xolboyevich	

MUNDARIJA
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS

INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	111
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi	
IPOTEKA BOZORI MUAMMOLARINING EMPIRIK TAHLILI VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI.....	118
Ollokulova Feruza Mansurovna, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi	
MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATIDA NAZARIY VA AMALIY QARASHLAR.....	122
Karimova Iroda Abdusattarovna	
KORPORATIV BANK XIZMATLARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR HAMDA ZAMONAVIY BIZNES MODELLARNI JORIY ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	128
Qurbonov Abror Abdullayevich	
GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND INDONESIA: A COMPARATIVE STUDY.....	133
Ibrokhimova Iroda Ikromjon Kizi. Askolani. Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li	
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA REKRUTING AGENTLIKLARINING O'RNI	142
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi	
ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	148
Джураева Гузаль Шавкатовна	
BUDJET DAROMADLARI TARKIBIDAGI SOLIQLARNING ULUSHINI BOSHQARISH	156
Abduraxmonova Gulmira Sobir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOSERVIS SHOXOBCHALARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Marqayev Xurshid Aliqulovich	
THE ECONOMIC NATURE OF HUMAN CAPITAL AND ITS RECOGNITION IN ACCOUNTING AS AN OBJECT OF ECONOMIC ANALYSIS	165
Zafar Qodirov Abdivaxobovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	170
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich. Tursunov Ozod Matlubovich	
Shukurova Nilufar Qahramonova	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE DIGITAL ECONOMY.....	175
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	179
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS.....	184
Wang Biao	
USTAMA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARINING MAZMUNI VA UNI XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ TAKOMILLASHTIRISH	190
Tashnazarova Dilfuza Samiddinovna	
INTEGRATSIYA SAMARADORLIGINI O'LCHASHNING METODOLOGIK MODEL VA INDIKATORLAR TIZIMI	195
Aliqulov Abbas Baxtiyor o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH	202
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
MOLIVAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	207
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	213
L.S. Azimova	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING	218
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin o'g'li	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING HUQUQIY ASOSLARI.....	223
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
TURIZM KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARI	227
Ergasheva Zarifa Baxtiyarovna	
CHO'L-YAYLOV CHORVACHILIGI MAJMUASI RIVOJLANTIRISH	232
Nurmanov Sherzod Xujayarovich	
KREDITORLAR REYTINGINI MASHINAVIY O'QITISHGA ASOSLANGAN BASHORATLASH ALGORITMLARI.....	237
Beknazarov Ulug'bek Zafar o'g'li	
MIKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORI VA TALAB SHAKLLANISHI OMILLARI	242
Raximov Azizbek Saliyevich	
OLIY TA'LIMNI MOLIALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY Tajribasi: AQSH MISOLIDA.....	246
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI JORIY ETISH USULLARI.....	250
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI	257
Sharipova Shahlo Istamovna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	262
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZ QONIQLASHINI OSHIRISH MEXANIZMLARI: QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA	278
Aqsungul Usenova Tenel qizi, Qoraqalpoq davlat universiteti	
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
O'ZBEKISTONDA QANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	283
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI SHAKLLANTIRISH, RIVOJLANTIRISH VA KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH.....	289
Bozorova Madina Raxmat qizi	
IMPROVING SERVICE QUALITY MONITORING IN SERVICE ENTERPRISES BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES.....	294
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	299
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
O'ZBEKISTONDA QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	304
Abdusalomov Ozodbek Baxtiyor o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	311
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI OSHIRISHDA AKT RIVOJLANISHINING O'RNI.....	315
Sadriddinov Ulug'bek Jaloliddin o'g'li	

MUNDARIJA

СОДЕРЖАНИЕ

CONTENTS

QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	322
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o'g'li	
INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI	326
Abdullo Sohibov	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TIJORAT BANKLARIDA RISK-MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	331
Davronov Sanjar Ziyotovich	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	336
Ashrapova Noilaxon Niyazxanovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI TAHLILI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR	340
Ochilov Baxtiyor Muminjonovich	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING.....	346
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin ugli	
SIRKULYAR IQTISODIYOTGA O'TISH: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR	351
Astanakulov Olim Tashtemirovich	
Muxammad Id Balbaa (Muhammad Eid Balbaa)	
Habibe Elif Kutlugun (Habibe Elif Kutlugun)	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI FONIDA EKOLOGIK SIYOSAT VA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI	357
Xamzayev Abdushukur Xudoyqulovich	
INTERNATIONAL MARKETING STRATEGIES FOR UZBEKISTAN'S TEXTILE INDUSTRY: CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND ECONOMETRIC EVIDENCE	362
Aziz Kurbanovich Abdullaev	
Sarvarbek Allayev Erkin ugli	
Shavkat Asrolovich Ruziev	
DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES	369
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
TEMIR YO'L TRANSPORTIDA SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI TAHLILI ("O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJ MISOLIDA).....	373
Barotov Baxtiyor Vaxobovich	
CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI	377
Muxitdinova Kamola Alisherovna	
TRANSPORT LOGISTIKASIDA TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASH: O'ZBEKISTON VA AQSH TAJRIBASI ASOSIDA TAQQOSIY TAHLIL	381
Jabborov Islom Xusan o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI BARQAROR BOSHQARISH	385
Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SERVIS KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATI BOSHQARUVINING ZAMONAVIY MODELLARI	392
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
BIZNES JARAYONLARI MONITORINGI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI.....	398
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
SIRKULYAR IQTISODIYOT KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISHNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARINI (INDIKATORLARINI) SHAKLLANTIRISH.....	403
Sharifxo'jayeva Xonzodaxon A'lo qizi	

TURIZM QISHLOQLARINI SHAKLLANTIRISH MEZONLARI VA INDIKATORLARI TIZIMI	408
Xudaynazarova Dilorom	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV VA BOSHQARUV HISOBI TIZIMINING AMALIYOTI: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	416
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
DAVLAT XARIDLARI JARAYONIDA XAVFLARNI IDENTIFIKATSIYA QILISH, TASNIFLASH VA RISKKA ASOSLANGAN ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH	421
Meliboyev Askar Eshmuratovich	
DEVELOPING GARMENT MANUFACTURING STRATEGY IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION	426
Mahbuba Rahmonova	
Feruza Mansurovna Ollokulova	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGIDA INVESTITSIYA SIYOSATINING IQTISODIY AHAMIYATI	430
Bakhit Mambetnazarov	
Atabek Tureev	
SOLIQ TUSHUMLARI VA MAJBURIY AJRATMALARNING DAVLAT MOLIVASIDAGI O'RNI: 2020-2025 YILLAR TAHLILI VA ISTIQBOLI.....	434
Olimov Shukurulla Dilshodjon o'g'li	
ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА	439
Джураева Гузаль Шавкатовна	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	447
Mamirov Zamir Uzoq o'g'li	
XORIJIY TO'G'RIDAN-TO'G'RI INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA O'ZBEKISTON TAJRIBASI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	453
Xatamov Nurbek Ochilidievich	
DAVLAT BYUDJETI XARAJATLARI HISOBI VA TAHLILINING AMALDAGI TIZIMI	458
Ostonokulov Azamat Abdurkarimovich	
Tursinbaev Gafur Jolmurzaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	464
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
СТРАХОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ СНИЖЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ ПОТЕРЬ ОТ НЕПРЕДВИДЕННЫХ РИСКОВ, ОКАЗЫВАЮЩИХ ВЛИЯНИЕ НА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКУЮ ПРИБЫЛЬ (ДОХОД).....	470
Азимжон Мелиев Муродулло угли	
A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS	475
Wang Biao	
SANOAT KORXONALARI INNOVATION SALOHİYATINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	481
Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li	
QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINI TARTIBGA SOLISHNING XALQARO TAJRIBASI.....	488
Mallabayev Jobir Baxtiyorovich	
ANALYSIS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY REPORTS OF OOO SAM TRADING STROY	493
Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
WAYS TO IMPROVE THE USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE TRANSPORT	

Musayeva Shoirazimovna FOUNDATIONS FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TRANSPORT LOGISTICS IN UZBEKISTAN	507
Muradov Alisher Kurbanbaevich DAVLAT MULKINI BOSHQARISHNING INNOVATSION VA RAQAMLI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	513
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li KORXONALARNING INVESTITSIYA FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH: NAZARIYA VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI.....	521
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	526
Mirzaev Ozod Furkatovich INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH: GIDROENERGETIKA SEKTORI MISOLIDA	531
Xusanov Shaxbozbek Shuxratjon o'g'li ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ В КРАУДФАНДИНГЕ: БЛОКЧЕЙН, ИИ И БУДУЩЕЕ ИНВЕСТИРОВАНИЯ	538
Хамидова Фаридахон Абдулкарим кизи Каримова Азиза Аъзамиддин кизи BANK TIZIMIDA QO'LLANILADIGAN RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TURLARI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	545
Ollokulova Feruza Mansurovna Xursanova Shaxnoza Anvar qizi TA'LIM MUASSASALARIDA QO'SHIMCHA TA'LIM XIZMATLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	549
Safarova Kamola Shuxrat qizi QASHQADARYO VILOYAT MINTAQASINING IQTISODIY XAVFSIZLIK DARAJASI VA UNI BAHOLASH USLUBIYATI	553
Nurxonov Komiljon Tovkarayevich AYOLLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKNING IQTISODIY OQIBATLARI VA UNI KAMAYTIRISHNING BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	562
Feruza Bahodirxonovna Ibragimova ИНВЕСТИЦИОННЫЙ И ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ: СТРУКТУРНЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И НОВЫЕ ИСТОЧНИКИ РАЗВИТИЯ.....	567
Насиров Дилшод Фархадович Асадов Амалжон Мехрожевич Ахматов Алинур Дилшодович ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ	572
Насиров Дилшод Фархадович Хамраева Севара Мамуржановна Бахтиярова Алтынгул Бахтияровна INVESTITION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	579
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ КАК НОВАЯ ФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА – ЭВОЛЮЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ И ИНСТИТУЦИИ.....	586
Рахмонов Хумоюн Рустамжон угли XORIYIY BANKLARNING YANGI BOZORLARGA KIRISH STRATEGIYALARI VA ULARNING MILLIY BANK TIZIMLARIGA TA'SIRI ("IPOTEKA-BANK" AKSIYADORLIK TIJORAT BANKI MISOLIDA)	598
Kadirov Vaxid Marimbayevich Rajabboyeva Asaxon Mahmud qizi OECD VA YEVRPA ITTIFOQI MAMLAKATLARIDA BILVOSITA SOLIQQA TORTISH TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI VA O'ZBEKISTONDA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	605
Tuxliyev Bozor Karimovich Dusiyarov Sherzod Xolmuratovich JISMONIY TARBIYANING INSON SALOMATLIGINI MUSTAHKAMLASHDAGI ROLI	614
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ТАМОЖНИ	621
Ли Ирина Валентиновна	
JAHON IQTISODIYOTIDA O'ZBEKISTONNI TUTGAN O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	627
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
OBODONLASHTIRISH XIZMATLARI IJTIMOYIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	633
Hayitov Jamshid Xolvoyevich	
Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI TAHLILI	638
Hamroyeva Sabina Ismoil qizi	
EXPLORATION OF TOURISM FLOW GENERATING IN SAMARKAND UNDER THE BACKGROUND OF DIGITAL ECONOMY	644
Jie YANG	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ.....	651
Усманова Диялфруз Каршиевна	
YASHIL ISTE'MOL XULQ-ATVORINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI VA STRATEGIK ISTIQBOLLARI	656
Ishmuratov Baxodir Xusanovich	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA VA FOIZ SIYOSATINING BANK KREDITLARIGA TA'SIRI	661
Ibragimova Saule Orinbaevna	
IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA IJTIMOIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLARNING ROLI: STATISTIK YONDASHUV	665
Qurbonboyev Abdulla Mansur o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYAGA QARSHI KURASH DASTURINI AMALGA OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	671
Murtazayev Ulug'bek Abdusalom o'g'li	
XARAJATLAR HISOBINI YURUTISHNING ZAMONAVIY USULLARI TAHLILI	675
Xasanov Baxodir Akramovich	
Yo'ldiyev Oybek Ulug'bek o'g'li	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLYAVIY RISKLARINI KOMPLEKS BAHOLASH METODOLOGIYASI	683
Baymuratova Gulirayxon Tursunbayevna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH.....	688
Ibragimov Husen Ismailovich	
KONSALTING XIZMATLARINING RIVOJLANISH EVOLYUTSIYASI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI	692
Ermamatova Shoxsanam Ermamat qizi	
GLOBAL BRANDING VS. LOCAL BRANDING: STRATEGIC TRADE-OFFS IN INTERNATIONAL MARKETING	698
Aziz Kurbanovich Abdullaev	
Mamasolieva Kamila	
Akhmedova Zaynabkhon Khayrullo qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	706
Xatamov Nurbek Ochildiyeievich	
TIJORAT BANKLARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI MAKRO VA MIKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARNI EKONOMETRIK TAHLILI	711
Nabixojayeva Maxfuza Ulug'bekovna	
AGROKLASTERLARDA MAHSULOT (ISH, XIZMAT)LARNI SOTISH JARAYONLARI AUDITINING AMALIYOTI.....	717
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI MOLİYALASHTIRISHDA DASTURIY BYUDJETLASHTIRISHNI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	723
Umidjon Abdullajonov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОБЛЕМНЫМИ КРЕДИТАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	730
Избосаров Бобуржон Бахриддинович	
Ахмедова Улмасой Хусан кизи	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ	

ПОДДЕРЖКИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ БЕДНЫХ СЕМЕЙ К ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВУ	736
Ережепов Кууанышбай Жиенбай улы	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI	
RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ICHKI VA TASHQI OMILLAR TASNIFI.....	741
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	
BYUDJET TASHKILOTLARIDA ASOSIY VOSITALAR HISOBINI	
MODERNIZATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	747
Ruziyev Shavkatjon Faxridinovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY TA'MINLASHNING XORIJIY TAJRIBASI.....	756
Aymurzaeva Gulnaz Puxarbaevna	
YER-SUV RESURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	
VA SUN'IY INTELEKTNII JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	762
Rustamov Umidjon Xayitboyevich	
GEOSIYOSIY NOANIQLIK SHAROITIDA TA'MINOT	
ZANJIRLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION MODELII	767
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Sarvinovxon Lutfullayeva Azizxon qizi	
NEFT-GAZ SANOATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN	
FOYDALANISHNING XALQARO TAJRIBASI	775
Mallayev Sirojiddin Eshdavlatovich	
AGROKLASTERLAR RIVOJLANISHNING INSTITUSIONAL-IQTISODIY NAZARIY MODELII	781
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
INTEGRATSIYA PRINTSIPPOV CSR V SISTEMU USTOYCHIVOVO	
KORPORATIVNOVO UPRAVLIVNII	789
Idieva Nargiza Olimovna	
Norova Salomat Yusupovna	
KORXONALARNING INVESTITSIYA FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH:	
NAZARIYA VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI.....	797
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
TEORETIKO-METODOLOGICHESKII ASPEKTY VZAIMOSVYAZI	
BEREZHIVOSTI I INNOVATSIY	803
Allaberqanov Zakir Gaibovich	
"YASHIL IQTISODIYOT" BARQAROR RIVOJLANISHNING	
MUHM YO'NALISHI SIFATIDA (YEVRIPA ITTIPOQI MISOLIDA)	809
Sharifxodjayev Shavkat Oqilovich	
Achilova Shirin Shavkat qizi	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURLARDAN	
FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	815
Aipova Iroda Ikramovna	
DON MAHSULOTLARI SANOATIDA EKOLOGIK VA IQTISODIY	
SAMARADORLIKNI UYG'UNLASHTIRISH.....	820
Aipova Iroda Ikramovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KO'P KVARTIRALI UY-JOY FONDIGA	
XIZMAT KO'RSATISH TIZIMINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH	826
Najmiddinov Sherzod Qiyomiddin o'g'li	
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDII RIVOJLANISH VA IJTIMOII TENGLIKKA TA'SIRI.....	831
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna	
SANOAT KORXONALARIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARIGA SUN'IY INTELEKTNII	
TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH SAMARADORLIGI.....	836
Xusanova Malohat Mingnorovna	
ANALIZ SISTEMY UPRAVLIVNII PROEKTAII I PROGRAMMAII	
STRATEGICHESKOO RAZVITIYA OOO «YANGI ZAMON TUHFASI»	842
Shavkatov Shohabbos Shuxrat ugli	
O'ZBEKISTON MISOLIDA LOMBARD SEKTORI MOLIVAVIY	
KO'RSATKICHLARI VA HISOB AMALIYOTI.....	854
Maksud Zaxirov	
IKTISODIY O'SISH VA O'ZBEKISTONNING YAIM DARAJASI.....	859
Nurova Farog'at Salohiddin qizi	

MINTAQAVIY MEHNAT BOZORI - XALQARO MEHNAT BOZORINING BIR QISMI SIFATIDA	864
Ismatova Shoxsanam Abdulaziz qizi	
DIGITAL INTERNATIONAL MARKETING: PROMOTION WITHOUT BORDERS (Rapid entry into foreign markets on a minimal budget using social media, influencers, and marketplaces (Amazon, AliExpress))	869
Abdullaev Aziz Kurbanovich	
Azimov Khumoyun Khamid ugli	
Pardayev Xhusniddin Jakhongir ugli	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA NOSTANDART BANDLIK SHAKLLARIDAN FOYDALANISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	878
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
TIBBIYOT TIZIMINI MOLIALASHTIRISHNING YANGI YECHIMLARI.....	885
Muhammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
BANKLAR INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINING O'RNI	888
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIALASHTIRISH MANBALARI TAHLILI.....	893
Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Ergasheva Komila To'ra qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIK EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHDA INSTITUTIONAL ISLOHOTLARNING METODOLOGIK MODEL 897	
Sharopova Nafosat Radjabovna	
SANOAT KORXONALARIDA LOGISTIKA TIZIMINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	904
Shoyimov Sarvar Qahramon o'g'li	
БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ В СИСТЕМЕ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЯ В УСЛОВИЯХ «ЗЕЛЕННОЙ» ЭКОНОМИКИ	908
Эргашева Шахло Тургуновна	
ISHLAB CHIQUVCHILIK ORTIQCHALIGI VA ISTE'MOLCHI ORTIQCHALIGI	915
Ortiqov G'anisher Xudoyberdi o'g'li	
Xo'jaqulov Hasan Dilshod o'g'li	
РАЗВИТИЕ БЕЗНАЛИЧНЫХ ПЛАТЕЖЕЙ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СФЕРЫ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	920
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTON MEHNOMXONA XO'JALIKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDIT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	926
Asqarova Lobarxon Usmanjanovna	
KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO'SHIB OLISHLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	930
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Xolmurodova Sevara Asqarovna	
MAMLAKATIMIZ QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING ZAMONAVIY BOSHQARUVI	936
Siddiqov Zoxid Tulkunovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IQTISODIY MEKANIZMNING QIYMATNI BAHOLASH VA NARX SHAKLLANISHIGA TA'SIRINI KUCHAYTIRISH	941
Rasulev Alisher Fayziyevich	
Oxunova Oygul Usmonjon qizi	
THE ROLE OF COUNTRY-OF-ORIGIN EFFECT IN CONSUMER PURCHASING DECISIONS	950
Matrizayev Sarvarbek Anvar o'g'li	
Abdurakhmonov Javlonbek Ravshan o'g'li	
Aziz Kurbanovich Abdullaev	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННОГО УПРАВЛЕНИЯ И ПРОГНОЗИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА (НА ПРИМЕРЕ КАШКАДАРЬСКОЙ ОБЛАСТИ)	960
Эргашев Гайрат Уралович	
YOSH YENGIL ATLETIKACHILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH	965
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	

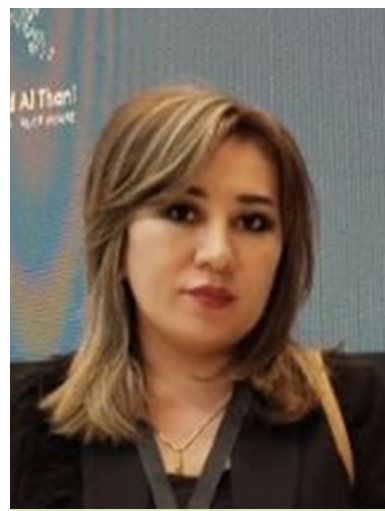
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	972
Zakirov Mir Timur Zakir o'g'li	
HUDUDLARNI IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDAGI NOMUTANOSIBLIK LARNI	
BAHOLASH: KOGNITIV VA EKONOMETRIK MODELASHTIRISH YONDASHUVI.....	976
Madaminov Sardorbek Qadamovich	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARINI SEGMENTLASH ORQALI	
MOLIYALASHTIRISH MODEL.....	981
Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich	
TURIZM TURLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH JARAYONLARINI BOSHQARUV SAMARADORLIGIGA	
OMILLAR TA'SIRINI BAHOLASHDA TAHLIL METODOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI	986
Saidova Dilfuza Abdufattohova	
O'ZBEKISTONDA TELEKOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI RIVOJLANISHI VA ALOQA	
KORXONALARI MOLIYAVIY FAOLIYATINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI.....	995
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH	
MANBALARI	1002
Ismailov Erkin Faxretdinovich	
IQTISODIYOTDA DAVLAT ISHTIROKINI QISQARTIRISH KONTEKSTIDA TIJORAT FAOLIYATI BILAN	
SHUG'ULLANADIGAN VA RAQOBAT RIVOJLANGAN SOHALARDA DAVLAT MUASSASALARINI	
ISLOH QILISH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	1006
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
MICE TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBANI O'RGANISH VA O'ZBEKISTON	
SHAROITIDA QO'LLASH TAMOIYILLARI	1013
Fayyoza Xalimova Nafasovna	
JIZZAX VILOYATIDA OLIY TA'LIM XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASH TIZIMINING SHAKLLANISHI	
VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI IQTISODIY TAHLILI	1018
Saloxitdinov Sherzod Farxodovich	
STRATEGIK TARMOQLARDA IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TAHDIDLAR, INNOVATSION	
TEXNOLOGIYALAR VA JAHON TAJRIBASI.....	1024
Xushboqova Kamola Rustam qizi, Dilfuza Xamzayeva	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH	1029
Zaripova Sayohat Zafarovna	
INTERNATIONAL MARKETING STRATEGIES FOR UZBEKISTAN'S TEXTILE INDUSTRY:	
CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND ECONOMETRIC EVIDENCE.....	1034
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Sarvarbek Allayev Erkin ugli, Shavkat Asrolovich Ruziev	
YANGI O'ZBEKISTONDA MA'NAVIY MADANIYATNING RIVOJLANISHI.....	1041
Qodirova Shahodat G'aybullayevna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA SHARIAT TAMOIYILLARIGA ASOSLANGAN BANKLAR FAOLIYATINI	
TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH AMALIYOTI ("TRASTBANK" XAB MISOLIDA)	1048
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI OSHIRISHNING INTEGRATSIYALASHGAN MEXANIZMLARI	
(NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	1055
Gulyamov Ulug'bek G'afurovich	
BUDJET TIZIMIDA JISMONIY SHAXSLARDAN UNDIRILADIGAN SOLIQ TUSHUMLARINI	
PROGNOZLASHTIRISHNING EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	1059
Babayev Shavkat Bayramovich	
ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH	
MASALALARI	1067
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	

BOJXONA YIG'IMLARINING UNDIRILISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	1072
Jurayev Jonibek Javliyevich	
DAVLAT MOLIVASINI RAQAMLASHTIRISH VA FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI.....	1078
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o'g'li	
DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATI TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO BAHOLASH.....	1083
Ashirov Jasur Dilshod o'g'li	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	1088
Avazbek Jo'rayev	
TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	1094
Umarova Lola Erkinovna	
REMOTE PREVENTION AND CORRECTION OF SPINAL DISORDERS IN OFFICE WORKERS VIA TELEGRAM BOT: RESULTS OF A PILOT STUDY.....	1101
David Kalendarev	
MODERN APPROACHES TO IMPROVING MANAGEMENT ACCOUNTING IN COMMERCIAL BANKS.....	1107
Soatov Farhod Komiljon oglu	
O'ZBEKISTONDA ALTERNATIV MA'LUMOTLAR ASOSIDA KREDIT RISKINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY MODELLARI.....	1115
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li	
DAVLAT XARIDLARIDA RAQAMLI NAZORAT VA SUN'IY INTELLEKT ISHTIROKI.....	1121
Abdullaeva Nigora Kilichbekovna	

DAVLAT XARIDLARIDA RAQAMLI NAZORAT VA SUN'IY INTELLEKT ISHTIROKI

Abdullaeva Nigora Kilichbekovna

«O'zenergosotish» aksiyadorlik jamiyati
Iqtisodiyot va moliya boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari
abdullaevanigora714@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola davlat xaridlarida raqamli nazorat va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi, ularning shaffoflik, samaradorlik va korrupsiyaga qarshi kurashdagi ahamiyatini tahlil qiladi. Tadqiqotda an'anaviy va raqamli xarid tizimlari qiyoslanib, AI texnologiyalarining qaror qabul qilish, ma'lumotlarni tahlil qilish va monitoring jarayonlaridagi roli yoritilgan. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: davlat xaridlari, raqamli nazorat, sun'iy intellekt, elektron tizim, shaffoflik, korrupsiyaga qarshi kurash, avtomatlashtirish, ma'lumotlar tahlili, raqamli iqtisodiyot, tender jarayonlari, innovatsiya, davlat boshqaruvi.

Abstract. This article analyzes the implementation of digital control and artificial intelligence technologies in public procurement systems and their role in ensuring transparency, efficiency, and anti-corruption measures. The study provides a comparative analysis of traditional and digital procurement systems and highlights the importance of AI technologies in decision-making, data analysis, and monitoring processes. It also discusses existing challenges and offers scientifically grounded recommendations for improvement.

Key words: public procurement, digital control, artificial intelligence, electronic system, transparency, anti-corruption, automation, data analysis, digital economy, tender processes, innovation, public administration.

Аннотация. Данная статья посвящена анализу внедрения цифрового контроля и технологий искусственного интеллекта в систему государственных закупок, а также их роли в обеспечении прозрачности, эффективности и борьбе с коррупцией. В исследовании проводится сравнительный анализ традиционной и цифровой систем закупок, раскрывается значение технологий ИИ в процессах принятия решений, анализа данных и мониторинга. Также рассматриваются существующие проблемы и предлагаются научно обоснованные рекомендации по их решению.

Ключевые слова: государственные закупки, цифровой контроль, искусственный интеллект, электронная система, прозрачность, борьба с коррупцией, автоматизация, анализ данных, цифровая экономика, тендерные процессы, инновации, государственное управление.

KIRISH

Hozirgi kunda jahonda kechayotgan jadal raqamli transformatsiya jarayonlari davlat boshqaruvining barcha sohaları qatori davlat xaridlari tizimiga ham tub o'zgarishlar kiritmoqda. Davlat xaridlari iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, davlat byudjeti mablag'larining samarali sarflanishi, raqobat muhitini ta'minlash va jamoatchilik ishonchini mustahkamlashda alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois mazkur sohada shaffoflikni oshirish, korrupsiyaviy xavflarni kamaytirish hamda boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

An'anaviy davlat xaridlari tizimida inson omilining yuqoriligi, hujjat aylanmasining murakkabligi, ma'lumotlarni tahlil qilishdagi cheklangan imkoniyatlar va nazorat mexanizmlarining yetarli darajada samarali emasligi kabi muammolar mavjud edi. Bu esa ayrim holatlarda byudjet mablag'larining maqsadsiz sarflanishi, tender jarayonlarida adolat tamoyilining buzilishi hamda korrupsiyaviy holatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, xususan raqamli nazorat tizimlari va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi mazkur muammolarni bartaraf etishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli nazorat davlat xaridlari jarayonlarini elektron platformalar orqali kuzatish, monitoring qilish va tahlil etish imkoniyatini yaratadi. Sun'iy intellekt esa katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash, xavfli operatsiyalarni aniqlash, narxlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyati bilan ajralib turadi. Ayniqsa, mashinali o'qitish va intellektual algoritmlar orqali tender jarayonlaridagi shubhali holatlarni erta aniqlash imkoniyati davlat xaridlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Hozirda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda davlat xaridlarini raqamlashtirish orqali byudjet xarajatlarini qisqartirish, vaqt tejash va davlat xizmatlarining sifatini yaxshilash bo'yicha ijobiy natijalarga erishilmoqda. O'zbekistonda ham "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi doirasida davlat xaridlarini elektron shaklga o'tkazish, ochiq ma'lumotlar tizimini rivojlantirish va intellektual tahlil vositalarini joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat xaridlarini raqamlashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarini davlat boshqaruviga joriy etish masalasi xalqaro ilmiy doiralarda keng tadqiq etilmoqda. Mazkur sohadagi ilmiy yondashuvlar asosan shaffoflikni ta'minlash, korrupsiyani kamaytirish, ma'lumotlar tahlilini avtomatlashtirish va davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish masalalariga qaratilgan.

Davlat xaridlari sohasidagi mashhur olimlardan biri Christopher Yukins (2010; 2017) elektron davlat xaridlarini "davlat mablag'laridan foydalanish jarayonlarini ochiq va raqobatbardosh tizimga aylantiruvchi muhim raqamli mexanizm" sifatida ta'riflaydi. Uning fikricha, elektron tender platformalari orqali "inson omilining kamayishi korrupsiya xavfini sezilarli darajada pasaytiradi".

Shuningdek, Steven Schooner (2008) davlat xaridlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish davlat boshqaruvida hisobdorlikni kuchaytirishini ta'kidlab, "raqamli xarid tizimi davlat va jamoatchilik o'rtasidagi ishonchni mustahkamlovchi vosita" ekanligini qayd etgan.

Sun'iy intellekt sohasidagi yetakchi tadqiqotchilardan Stuart Russell (2021) sun'iy intellektni "inson tafakkuriga xos tahlil va qaror qabul qilish jarayonlarini kompyuter tizimlari orqali amalga oshirish texnologiyasi" deb baholaydi. Olimning ta'kidlashicha, davlat boshqaruvida AI texnologiyalaridan foydalanish katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish imkoniyatini yaratadi.

Henry Adobor va Robert Yawson (2023) sun'iy intellektning davlat xaridlaridagi ahamiyatini tahlil qilib, AI "korrupsiyaga qarshi kurashda qo'shimcha analitik vosita sifatida xizmat qiladi va davlat nazoratini kuchaytiradi" deb ta'kidlaydi (Adobor & Yawson, 2023).

Albert Sánchez-Graells (2021) esa davlat xaridlarida sun'iy intellektni qo'llashda ehtiyotkorlik zarurligini ta'kidlab, "AI tizimlari samaradorlikni oshirsa-da, ularning algoritmik xato va adolat muammolari yuzaga keltirishi mumkin" degan fikrni ilgari suradi (Sánchez-Graells, 2021).

Marcos S. Lyra va hammualliflar (2022) davlat xaridlaridagi firibgarlikni tahlil qilib, mashinali o'qitish asosidagi modellar "shubhali tender operatsiyalarini aniqlashda yuqori samara beradi" deb xulosa qilgan (Lyra et al., 2022).

Tatiana Mokeeva va Ksenia Yurko (2023) raqamli tahlil vositalari orqali davlat xaridlaridagi shubhali operatsiyalarni aniqlash mumkinligini ko'rsatib, "avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari qaror qabul qilish sifatini oshiradi" deb ta'kidlaydi (Mokeeva & Yurko, 2023).

Andrés Aldana va hammualliflar (2022) mashinali o'qitish modellari orqali korrupsiya holatlarini prognoz qilish mumkinligini ko'rsatib, AI "davlat xaridlarida xavfli bitimlarni oldindan aniqlash imkonini beradi" degan xulosaga kelgan (Aldana et al., 2022).

OECD (2023) hisobotida ta'kidlanishicha, sun'iy intellekt davlat xaridlari jarayonlarida "resurslardan samarali foydalanish va qaror qabul qilishni avtomatlashtirish orqali davlat boshqaruvin zamonaviylashtiradi" hamda risklarni aniqlash imkoniyatini kengaytiradi (OECD, 2023).

World Bank (2023) tahlillariga ko'ra, raqamli davlat xaridlari tizimlari korrupsiya va firibgarlik holatlarini kamaytirishda muhim vosita hisoblanadi, chunki elektron platformalar "ma'lumotlar shaffofligini ta'minlaydi va inson omilini cheklaydi" (World Bank, 2023).

Mahalliy olimlardan Qodirjon Bakhromov (2021) davlat xaridlarini raqamlashtirish masalasini tahlil qilib, "elektron davlat xaridlari byudjet mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirish va iqtisodiy shaffoflikni

ta'minlashning muhim mexanizmi" ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, raqamli platformalar orqali davlat xaridlarini amalga oshirish inson omilini qisqartirib, korrupsiyaviy xavflarni kamaytiradi.

Shavkat Ayupov (2020) sun'iy intellekt texnologiyalarini raqamli iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan biri sifatida baholaydi. Uning ta'kidlashicha, "sun'iy intellekt katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini optimallashtirish imkoniyatini yaratadi". Bu fikr davlat xaridlarida intellektual tahlil tizimlarining ahamiyatini ochib beradi.

Abduvali Vahobov (2019) davlat xaridlarida ochiqlik va shaffoflik masalasiga alohida to'xtalib, "davlat xaridlarining raqamlashtirilishi davlat moliyaviy nazoratining samaradorligini oshirish bilan birga jamoatchilik nazoratini ham kuchaytiradi" deb qayd etadi. Olim elektron tender tizimlari raqobat muhitini rivojlantirishini ham ta'kidlaydi.

Sodiq Safayev (2022) raqamli transformatsiya jarayonlarini davlat boshqaruvining yangi bosqichi sifatida baholab, "raqamli davlat boshqaruvi davlat xizmatlarining tezkorligi va aniqligini ta'minlaydi" degan fikrni ilgari suradi. Uning qarashicha, davlat xaridlariga AI texnologiyalarini joriy etish strategik boshqaruv sifatini oshiradi.

Rustam Davletov (2021) elektron davlat xaridlari tizimining huquqiy jihatlarini tahlil qilib, "raqamli davlat xaridlari tizimida huquqiy kafolatlar va axborot xavfsizligini ta'minlash ustuvor vazifa hisoblanadi" deb ta'kidlaydi. Uning fikricha, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish talab etiladi.

Mamarizo Nurmuratov (2020) raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat moliyasini boshqarish samaradorligini o'rganib, "raqamli nazorat mexanizmlari davlat xarajatlarining maqsadli va manzilli sarflanishini ta'minlaydi" degan xulosaga kelgan. Olim davlat xaridlarida avtomatlashtirilgan tahlil tizimlari byudjet intizomini mustahkamlashini ta'kidlaydi.

Dilshod Tashmukhamedov (2023) sun'iy intellektni davlat xizmatlariga joriy etish masalalarini tadqiq qilib, "AI texnologiyalari orqali davlat tizimlarida prognozlash va xavflarni erta aniqlash imkoniyatlari kengayadi" deb qayd etadi. Bu yondashuv davlat xaridlarida shubhali tender jarayonlarini monitoring qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Botir Usmonov (2022) raqamli nazorat mexanizmlarini korrupsiyaga qarshi kurashishning samarali vositasi sifatida baholaydi. Uning fikricha, "elektron monitoring va avtomatlashtirilgan nazorat tizimlari davlat xaridlarida shaffoflikni kuchaytirib, korrupsiya xavfini kamaytiradi". Olim raqamli texnologiyalar davlat boshqaruvida hisobdorlik darajasini oshirishini ham ta'kidlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada davlat xaridlarida raqamli nazorat va sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishini tahlil qilishda kompleks ilmiy yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv hamda mantiqiy umumlashtirish usullari qo'llanildi. Nazariy tahlil orqali davlat xaridlari sohasida raqamlashtirish va sun'iy intellektga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar o'rganildi. Qiyosiy tahlil usuli orqali an'anaviy va raqamli davlat xaridlari tizimlari o'rtasidagi farqlar aniqlandi. Tizimli yondashuv esa davlat xaridlari jarayonlarini yagona raqamli ekotizim sifatida baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida davlat xaridlari tizimi davlat moliyaviy siyosatining muhim instrumentlaridan biri hisoblanadi. Davlat byudjeti mablag'larining katta qismi aynan davlat xaridlari orqali sarflanishi mazkur sohada shaffoflik, samaradorlik va hisobdorlikni ta'minlashni dolzarb vazifaga aylantirmoqda. So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi davlat xaridlari tizimida ham tub institutsional o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Xususan, raqamli nazorat mexanizmlari va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi davlat boshqaruvida yangi innovatsion yondashuvlarni shakllantirmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy davlat xaridlari tizimida ma'lumotlarni qayta ishlash jarayoni ko'p vaqt talab qilgan, hujjat aylanmasi asosan qog'oz shaklida amalga oshirilgan va nazorat jarayonlarida inson omili ustun bo'lgan. Bu esa ayrim holatlarda tender jarayonlarida subyektiv qarorlar qabul qilinishi, korrupsiyaviy holatlar yuzaga kelishi va davlat mablag'larining samarasiz sarflanishiga sabab bo'lgan. Ayniqsa, xarid jarayonlarida ma'lumotlar bazasining yagona tizimga integratsiya qilinmagani davlat nazoratini murakkablashtirgan.

Raqamli davlat xaridlari platformalarining joriy etilishi mazkur muammolarni bartaraf etishga xizmat qildi. Elektron platformalar orqali davlat buyurtmachilari va tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi munosabatlar avtomatlashtirildi, tender ma'lumotlari ochiq elektron bazaga joylashtirildi va real vaqt rejimida monitoring qilish imkoniyati yaratildi. Bu esa davlat xaridlarida ochiqlik darajasini sezilarli oshirdi.

Quyidagi 1-jadvalda an'anaviy va raqamli davlat xaridlari tizimlarining asosiy farqlari hamda ularning boshqaruv samaradorligiga ta'siri keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. An'anaviy va raqamli davlat xaridlari tizimining qiyosiy tahlili

Ko'rsatkichlar	An'anaviy davlat xaridlari	Raqamli davlat xaridlari
Hujjat aylanmasi	Qog'oz shaklida	Elektron shaklda
Ma'lumot saqlash	Arxiv va mahalliy baza	Yagona elektron baza
Nazorat jarayoni	Qo'lda tekshirish	Avtomatlashtirilgan monitoring
Axborotga kirish	Cheklangan	Ochiq va tezkor
Qaror qabul qilish	Inson omili asosida	Analitik ma'lumotlar asosida
Tender jarayoni	Uzoq vaqt talab qiladi	Tezkor amalga oshiriladi
Korrupsiya xavfi	Yuqori	Nisbatan past
Xarajatlar	Yuqori ma'muriy xarajat	Resurs tejamliligi
Jamoatchilik nazorati	Kam	Kuchli
Samaradorlik	Nisbatan past	Yuqori

Ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli davlat xaridlari tizimi davlat boshqaruvida institutsional samaradorlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, elektron ma'lumotlar bazasi va avtomatlashtirilgan monitoring tizimi orqali davlat xaridlarining barcha bosqichlarini kuzatish imkoniyati korrupsiyaviy xavflarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining davlat xaridlaridagi ishtiroki raqamli transformatsiya jarayonlarining yangi bosqichini boshlab berdi. AI texnologiyalari katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, prognozlash va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyati bilan ajralib turadi. Davlat xaridlari sohasida bu texnologiyalar asosan tender jarayonlaridagi xavflarni aniqlash, narxlarni tahlil qilish, shubhali operatsiyalarni monitoring qilish va resurslarni optimal taqsimlash vazifalarini bajarmoqda.

Xususan, mashinali o'qitish algoritmlari orqali ma'lumotlar bazasidagi yashirin qonuniyatlar tahlil qilinib, korrupsiyaviy sxemalarni aniqlash imkoniyati paydo bo'lmoqda. Masalan, bir xil kompaniyalarning doimiy g'olib bo'lishi, narxlarning sun'iy oshirilishi yoki tender ishtirokchilari o'rtasidagi bog'liqlik kabi holatlar AI orqali tezkor aniqlanishi mumkin. Bu esa davlat moliyaviy nazoratining sifat jihatidan yangi bosqichga chiqishiga olib kelmoqda.

2-jadvalda davlat xaridlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilish yo'nalishlari va ularning amaliy natijalari keltirilgan (2-jadval).

2-jadval. Davlat xaridlarida sun'iy intellekt texnologiyalarining vazifalari va natijalari

AI texnologiyalari	Qo'llanilish sohasi	Amaliy ahamiyati	Kutilayotgan natija
Machine Learning	Tender ma'lumotlarini tahlil qilish	Shubhali operatsiyalarni aniqlash	Korrupsiya xavfini kamaytirish
Big Data Analytics	Katta hajmdagi ma'lumotlar tahlili	Tezkor ma'lumot qayta ishlash	Qaror qabul qilish sifatini oshirish
Predictive Analytics	Xavflarni prognozlash	Risklarni oldindan baholash	Moliyaviy barqarorlik
NLP texnologiyalari	Elektron hujjatlarni tahlil qilish	Avtomatik tekshiruv	Vaqt tejash
AI Monitoring Systems	Doimiy raqamli nazorat	Real vaqt tahlili	Samarali monitoring
Chatbot va virtual yordamchilar	Foydalanuvchilarga xizmat ko'rsatish	Axborot berish jarayonini tezlashtirish	Davlat xizmatlari sifatini oshirish
Blockchain integratsiyasi	Ma'lumotlar xavfsizligi	O'zgarmas raqamli yozuv	Ishonchli elektron baza

2-jadvalda keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, sun'iy intellekt davlat xaridlarining turli bosqichlarida keng qo'llanilmoqda. Bu esa davlat boshqaruvida raqamli texnologiyalarning strategik ahamiyati oshib borayotganini anglatadi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli nazorat va AI texnologiyalarining davlat xaridlariga joriy qilinishi quyidagi ijobiy natijalarni ta'minlaydi:

- davlat byudjeti mablag'larining maqsadli sarflanishi;
- tender jarayonlarining shaffofligi oshishi;
- korrupsiyaviy xavflarning qisqarishi;
- inson xatolarining kamayishi;
- ma'lumotlarni qayta ishlash tezligining ortishi;

- jamoatchilik nazoratining kuchayishi;
- raqobat muhitining rivojlanishi;
- davlat xizmatlari sifatining yaxshilanishi.

Shu bilan birga, mazkur texnologiyalarning amaliyotga joriy qilinishi ayrim muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Birinchi navbatda, kiberxavfsizlik masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Davlat xaridlari ma'lumotlar bazasida katta hajmdagi moliyaviy va huquqiy ma'lumotlar saqlangani sababli axborot xavfsizligini ta'minlash muhim vazifa hisoblanadi. Ikkinchidan, AI algoritmlarining xolisligi va adolatli ishlashi ham muhim masalalardan biri hisoblanadi. Noto'g'ri o'qitilgan algoritmlar ayrim qarorlarda xatolarga olib kelishi mumkin.

Shuningdek, raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmagani va yuqori malakali IT mutaxassislar yetishmasligi ham raqamli davlat xaridlari tizimini takomillashtirishga ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli davlat xaridlari sohasida raqamli kadrlar tayyorlash, AI texnologiyalari bo'yicha mutaxassislarni ko'paytirish va huquqiy bazani takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqoridagilarga asoslanadigan bo'lsak, davlat xaridlarida raqamli nazorat va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi davlat boshqaruvining yangi innovatsion modeli shakllanayotganini ko'rsatadi. Bu texnologiyalar davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligini oshirish, korrupsiyaga qarshi kurashish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Kelgusida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, AI texnologiyalarini milliy davlat boshqaruvi tizimiga chuqur integratsiya qilish va kiberxavfsizlikni mustahkamlash davlat xaridlari tizimining yanada samarali faoliyat yuritishiga zamin yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Davlat xaridlarida raqamli nazorat va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi zamonaviy davlat boshqaruvini transformatsiya qilishda strategik ahamiyatga ega yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish jarayoni davlat xaridlari tizimining shaffofligi, tezkorligi va samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. An'anaviy xarid mexanizmidagi mavjud bo'lgan inson omiliga bog'liq xatolar, byurokratik to'siqlar va korrupsiyaviy xavflar raqamli platformalar hamda sun'iy intellekt asosidagi avtomatlashtirilgan tizimlar orqali qisqarmoqda.

Shu nuqtai nazardan, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- davlat xaridlari tizimida yagona integratsiyalashgan raqamli platformalarni yanada takomillashtirish;
- sun'iy intellekt asosida avtomatik monitoring va risklarni baholash tizimlarini keng joriy etish;
- kiberxavfsizlikni kuchaytirish uchun zamonaviy axborot muhofazasi standartlarini joriy qilish;
- davlat xaridlari sohasi uchun malakali IT va AI mutaxassislarni tayyorlash tizimini rivojlantirish;
- algoritmlar shaffofligi va adolatli ishlashini ta'minlash uchun huquqiy asoslarni mustahkamlash;
- ochiq ma'lumotlar siyosati orqali jamoatchilik nazoratini yanada kuchaytirish.

Demak, raqamli nazorat va sun'iy intellekt texnologiyalari davlat xaridlari tizimini tubdan modernizatsiya qilish imkoniyatini beruvchi muhim innovatsion vositalardir. Ularning samarali joriy etilishi davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish, korrupsiyani qisqartirish va iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu texnologiyalarni yanada rivojlantirish orqali to'liq avtomatlashtirilgan, intellektual va ochiq davlat xaridlari tizimini shakllantirish imkoniyati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Adobor, H., & Yawson, R. (2023). AI and public procurement corruption frameworks. *Science and Public Policy*. <https://doi.org/10.1093/scipol/scac068>.
2. Aldana, A. et al. (2022). Machine learning model for corruption detection in procurement. *arXiv*. <https://arxiv.org/abs/2211.01478>.
3. Aldana, A. et al. (2022). Machine learning model for corruption detection in procurement. *arXiv*. <https://arxiv.org/abs/2211.01478>.
4. Ayupov, Sh.A. (2020). Sun'iy intellekt va raqamli iqtisodiyot: rivojlanish istiqbollari. *O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi axborotnomasi*, 4(2), 15–22. <https://academy.uz>.
5. Bakhromov, Q. (2021). O'zbekistonda davlat xaridlarini raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali*, 5(3), 112–120. <https://iqtisodiyot.tsue.uz/journal>.
6. Christopher Yukins Yukins, C. R. (2010). *A Versatile Prism: Assessing Procurement Law Through the Principal-Agent Model*. *Public Contract Law Journal*, 40(1), 63–86. <https://ssrn.com/abstract=1776295>.
7. Christopher Yukins Yukins, C. R. (2017). *The U.S. Federal Procurement System: An Introduction*. *Upphandlingsrättslig Tidskrift*, 69–94. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=3063559>.
8. Davletov, R.X. (2021). Elektron davlat xaridlari tizimida huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish. *Yuridik fanlar axborotnomasi*, 3(7), 88–96. <https://tsul.uz>.
9. Lyra, M.S. et al. (2022). Fraud detection in public procurement using data-driven methods. *Applied Network Science*. <https://doi.org/10.1007/s41109-022-00523-6>.

10. Mokeeva, T., & Yurko, K. (2023). Detecting suspicious procurement using digital tools. International Journal of Technology. <https://doi.org/10.14716/ijtech.v14i8.6851>.
11. Mokeeva, T., & Yurko, K. (2023). Detecting suspicious procurement using digital tools. International Journal of Technology. <https://doi.org/10.14716/ijtech.v14i8.6851>.
12. Nurmuratov, M. (2020). Raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat moliyasini boshqarish samaradorligi. Iqtisodiy tahlil jurnali, 8(2), 61–70. <https://review.uz>.
13. OECD. (2023). Governing with Artificial Intelligence: The State of Play and Way Forward. <https://doi.org/10.1787/795de142-en>.
14. Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial Intelligence: A Modern Approach* (4th ed.). Pearson. <https://www.pearson.com>.
15. Safayev, S.S. (2022). Raqamli transformatsiya sharoitida davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish masalalari. Xalqaro munosabatlar va siyosiy tahlil jurnali, 2(4), 30–39. <https://uwed.uz>.
16. Sánchez-Graells, A. (2021). Procurement Corruption and Artificial Intelligence. SSRN. <https://ssrn.com>.
17. Steven Schooner Schooner, S. L., Gordon, D. I., & Clark, J. L. (2008). *Public Procurement Systems: Unpacking Stakeholder Aspirations and Expectations*. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1133234>.
18. Tashmukhamedov, D. (2023). Sun'iy intellekt texnologiyalarini davlat xizmatlariga joriy etish istiqbollari. Axborot texnologiyalari va boshqaruv masalalari, 1(5), 25–34. <https://tuit.uz>.
19. Usmonov, B. (2022). Davlat xaridlarida korrupsiyaga qarshi raqamli nazorat mexanizmlari. Iqtisod va moliya, 9(6), 74–82. <https://economyfinance.uz>.
20. Vahobov, A.V. (2019). Davlat xaridlarida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlashning institutsional asoslari. Moliya va bank ishi ilmiy jurnali, 6(1), 45–53. <https://finance.tsue.uz>.
21. World Bank. (2023). Vulnerabilities of ICT Procurement to Fraud and Corruption. <https://openknowledge.worldbank.org>.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
